

*Коваль І.І.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник: Русіна Н.Г.,
к.п.н., викладач,
ВСП «Рівненський фаховий коледж НУБіП України»
anna@ukr.net*

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Раціональне використання природних ресурсів є першочерговим завданням для забезпечення сталого розвитку і збереження навколишнього середовища. Людство стикається з серйозними екологічними викликами, які виникають внаслідок нераціонального природокористування, таких як вичерпання корисних копалин, забруднення повітря, води та ґрунтів, знищення лісів та біорізноманіття. Для вирішення цих проблем важливо впроваджувати екологічно збалансовані підходи до використання природних ресурсів.

Тривалий час у нашій країні природокористування було безкоштовним, тобто підприємства та організації використовували природні ресурси і водночас забруднювали довкілля, але за це не платили. Нині суспільство наполегливо вимагає від суб'єктів підприємницької діяльності не забруднювати довкілля, будувати очисні споруди та устаткування для переробки відходів виробництва. Однак такі заходи приводять до збільшення витрат, які потім відображаються на зростанні вартості продукції, внаслідок чого знижується її конкурентоспроможність. Така ситуація спонукає підприємців приймати такі рішення, що забезпечують найменші витрати та обумовлюють вирішувати екологічні проблеми [1, с.3].

Потрібно звернути увагу на вичерпання невідновлюваних ресурсів. Корисні копалини, такі як вугілля, нафта та природний газ, формуються мільйонами років, і їхнє вичерпання є серйозною загрозою для екології, економіки та енергетичної безпеки. Великою проблемою є дефіцит водних ресурсів, чиста прісна вода є обмеженим ресурсом, і її дефіцит вже сьогодні відчувається в багатьох країнах. Надмірне водокористування, забруднення та зміни клімату тільки погіршують ситуацію.

Знищення лісів та біорізноманіття. Ліси – це «легені планети», вони очищують повітря, регулюють клімат і є домом для багатьох видів рослин та тварин. Вирубка лісів призводить до деградації екосистем і вимирання видів. Забруднення повітря, води та ґрунтів. Викиди від промисловості та транспорту, надмірне використання хімікатів у сільському господарстві забруднюють навколишнє середовище, що негативно впливає на здоров'я людей і природи.

Основними принципами раціонального використання природних ресурсів є: пріоритет відновлюваних джерел енергії, використання сонячної, вітрової, гідро- та геотермальної енергії допоможе зменшити залежність від невідновлюваних ресурсів і знизити викиди парникових газів. Економія ресурсів. Важливо зменшувати споживання ресурсів там, де це можливо, та оптимізувати їх використання. Це може бути досягнуто шляхом впровадження сучасних технологій та оптимізації виробничих процесів. Повторне використання і переробка. Переробка відходів зменшує потребу у видобутку нових ресурсів і знижує рівень забруднення. Зокрема, переробка пластику, металу, паперу й електроніки є важливим аспектом сталого використання ресурсів.

Проблема відходів має глобальний масштаб і вимагає все нових і нових підходів до її вирішення. Одним з таких рішень може бути повторне використання відходів у різних сферах, у тому числі і в будівництві доріг. Наприклад, пластикові дороги, суцільно пластикових доріг відбивається в самій їх назві. Це дороги, які виготовляються або повністю з пластику, або з композитів пластику з іншими матеріалами. Будують такі дороги, в основному, з переробленого пластику: побутові відходи, одноразовий посуд, кришечки пляшок, ковпачки, соломинки, пластикові меблі і т.д. Одна з головних переваг для екології – пластикові дороги створюють із вторинної сировини, яка, в іншому випадку, просто з'явиться на звалищі. Замість того, щоб забруднювати землю і океан, старий пластик переробляють і він буде приносити користь. Індія – світовий лідер за технологією створення «пластикових» доріг. Технологію створення доріг з пластику в Індії в 2002 році розробив Раджагопалан Васудеван, професор хімії Інженерного коледжу Тіагараджара у південному місті Мадурай [2, с.3].

Контроль і зменшення забруднення. Зменшення викидів у повітря, ґрунт та воду є невід'ємною частиною раціонального використання ресурсів. Це включає як застосування очисних технологій, так і контроль за дотриманням екологічних стандартів. Для ефективного контролю та зменшення забруднення необхідно застосовувати комплекс заходів: законодавче регулювання (розробка та впровадження суворих екологічних стандартів, встановлення лімітів на викиди забруднюючих речовин); технологічні рішення (впровадження нових технологій, які дозволяють зменшити кількість шкідливих викидів та відходів); екологічне освічення (підвищення обізнаності населення про проблеми забруднення та необхідність бережливого ставлення до природи); міжнародне співробітництво: (розробка та реалізація спільних програм для боротьби з глобальним забрудненням).

Підтримка біорізноманіття. Біорізноманіття – це різноманітність живих організмів на Землі, включаючи всі рослини, тварини, гриби та мікроорганізми, їхні гени і всі екосистеми, частиною яких вони є. Це не просто сукупність видів, а складна мережа взаємодій, яка забезпечує функціонування всієї планети. Збереження природних екосистем, охорона рідкісних та зникаючих видів, відновлення деградованих земель – усе це допомагає зберегти біорізноманіття і сприяє екологічній рівновазі. Шляхами досягнення раціонального використання природних ресурсів може бути впровадження екологічно чистих технологій, інновацій спрямованих на зменшення споживання енергії, води та сировини, що відіграють важливу роль у раціоналізації використання ресурсів.

Розвиток «зеленої» економіки. Перехід до екологічно орієнтованих економічних моделей, де враховуються екологічні витрати і доходи, є важливим кроком для сталого використання природних ресурсів. Зелена економіка – це

модель економічного розвитку, яка поєднує економічне зростання з екологічною стійкістю. Вона передбачає декарбонізацію економіки, ефективне використання ресурсів та соціальну справедливість. Ключові принципи зеленої економіки:

- декарбонізація: зменшення викидів парникових газів шляхом переходу на відновлювані джерела енергії, підвищення енергоефективності та розвитку низьковуглецевих технологій;
- циркулярна економіка: мінімізація відходів шляхом повторного використання, ремонту та переробки матеріалів;
- екологічна ефективність: збільшення продуктивності при одночасному зменшенні негативного впливу на довкілля.
- соціальна справедливість: забезпечення рівного доступу до ресурсів та можливостей для всіх верств населення.

Переваги зеленої економіки: зменшення ризиків, пов'язаних зі зміною клімату; створення нових робочих місць та стимулювання інновацій; покращення якості життя та здоров'я людей; Збільшення енергетичної безпеки.

Екологічна освіта і свідомість. Формування екологічної культури, навчання людей ефективного і відповідального ставлення до ресурсів є критичними для досягнення стійкого розвитку. Розробка і впровадження політик сталого розвитку. Законодавча підтримка, яка стимулює екологічно відповідальне використання природних ресурсів, є необхідною умовою для реалізації принципів сталого розвитку. Міжнародна співпраця. Глобальні екологічні проблеми потребують міжнародних зусиль і узгоджених дій. Співпраця між країнами у питаннях захисту навколишнього середовища та раціонального використання ресурсів може значно поліпшити екологічну ситуацію в світі.

Відповідно, можна зробити висновок, раціональне використання природних ресурсів є основою для забезпечення безпеки екології та економіки. Раціональне використання природних ресурсів – це комплекс заходів, спрямованих на ефективне використання природних ресурсів з одночасним збереженням їхньої якості та відтворення для задоволення потреб теперішніх і майбутніх поколінь. Це фундаментальний принцип сталого розвитку, який передбачає баланс між економічним зростанням, соціальним прогресом та збереженням навколишнього середовища. Використання природних ресурсів у даному напрямку є складним і багатограним завданням, яке вимагає комплексного підходу та міждисциплінарних досліджень. Наукові знання є основою для розробки ефективних стратегій та інструментів для досягнення цієї мети. Інтеграція екологічних принципів у всі сфери життя, починаючи від освіти і закінчуючи виробництвом, є основою до досягнення сталого розвитку природокористування. Лише відповідальне ставлення до природи забезпечить майбутнім поколінням здорове і чисте довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дзядикевич, Ю. В. Заходи щодо раціонального використання природних ресурсів [Текст] / Ю. В. Дзядикевич // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 1. – С. 83-91. – ISSN 2415-8453.)
2. Пластикові дороги: як їх будують в світі і чи з'явиться в Україні асфальт з вторсировини. *Рубрика*. URL: <https://rubryka.com/article/plastic-roads/> (дата звернення: 03.11.2024).